

Εισαγωγή ενός συστήματος αξιολόγησης και επικύρωσης πρότερης μάθησης στην Ελλάδα

Εκροή 7

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Υποστήριξη για τον σχεδιασμό ενός εθνικού πλαισίου διασφάλισης ποιότητας της μη τυπικής εκπαίδευσης και της αξιολόγησης και επικύρωσης της πρότερης μάθησης», το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (REFORM/IM2021/009) και υλοποιήθηκε από τον ΟΟΣΑ σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Οποιοσδήποτε χάρτης ή αναφορά σε χώρα στο παρόν έγγραφο δεν θίγει το καθεστώς ή την κυριαρχία επί οποιασδήποτε επικράτειας, την οριοθέτηση των διεθνών συνόρων και ορίων και το όνομα οποιασδήποτε επικράτειας, πόλης ή περιοχής.

* Αυτή η μετάφραση ανατέθηκε από τη Διεύθυνση Απασχόλησης και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και η ακρίβειά της δεν μπορεί να είναι εγγυημένη από τον ΟΟΣΑ. Οι επίσημες εκδόσεις είναι τα αγγλικά κείμενα.

Ακρωνύμια

ΑΑΡ	<i>Architecte Accompagnateur de Parcours</i> , Σύμβουλος καθοδήγησης (Γαλλία)
ΑΕΠΜ	Αξιολόγηση και Επικύρωση Πρότερης Μάθησης
ΣΕΚ	Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση
ΔΥΠΑ	Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης
ΕΟΠΠΕΠ	Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού
ΚΕΕ	Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή
ΚΣΕΕΚ	Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΜΕΚΥ	Μονάδα Εμπειρογνομώνων Απασχόλησης, Κοινωνικής Ασφάλισης, Πρόνοιας και Κοινωνικών Υποθέσεων
ΕΣΔΕΔ	Εθνικό Συμβούλιο Δεξιότητων Εργατικού Δυναμικού
ΑΠΑΔ	Αξιολόγηση και Πρόβλεψη Αναγκών σε Δεξιότητες
VAE	<i>Validation des Acquis de l'Éxpérience</i> (Επικύρωση Μάθησης που Αποκτήθηκε μέσω Εμπειρίας)
ΕΕΚ	Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Πίνακας περιεχομένων

Ακρωνύμια	3
Εισαγωγή	5
1 Εκτελεστική Σύνοψη	7
2 Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος ΑΕΠΜ στην Ελλάδα	12
Θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι υπάρχουσες ελληνικές πρωτοβουλίες και διαδικασίες πιστοποίησης για την ανάπτυξη ενός συστήματος ΑΕΠΜ	12
Το σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να είναι υπό τη διαχείριση ενός αξιόπιστου φορέα	13
Οι διαδικασίες ΑΕΠΜ θα πρέπει να ακολουθούν τις τέσσερις φάσεις που ορίζονται στις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης	14
Τα εμπλεκόμενα μέρη θα πρέπει να συμμετέχουν στο σύστημα ΑΕΠΜ	15
Τα πρότυπα ΑΕΠΜ πρέπει να επανεξετάζονται και να επικαιροποιούνται τακτικά	16
Το σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να χρηματοδοτείται επαρκώς	17
Θα πρέπει να υπάρχει συνέπεια με τις σχετικές πολιτικές για τις δεξιότητες	18
3 Ενθάρρυνση και υποστήριξη της συμμετοχής στο σύστημα	19
Το αποτέλεσμα της ΑΕΠΜ θα πρέπει να συνδέεται με πολύτιμες ευκαιρίες	19
Πιθανά εμπόδια συμμετοχής σε ΑΕΠΜ θα πρέπει να αντιμετωπιστούν	19
Η διαδικασία ΑΕΠΜ θα πρέπει να σχεδιαστεί με γνώμονα τους δικαιούχους-στόχους	21
Οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ θα πρέπει να υποστηρίζονται από συμβούλους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας	21

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει ένα σύνολο συστάσεων πολιτικής που αναπτύχθηκαν από τον ΟΟΣΑ για την εισαγωγή ενός νέου συστήματος αξιολόγησης και επικύρωσης πρότερης μάθησης (ΑΕΠΜ) στην Ελλάδα. Εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου 21EL28 «Υποστήριξη για τον σχεδιασμό ενός εθνικού πλαισίου διασφάλισης ποιότητας της μη τυπικής εκπαίδευσης και την αξιολόγηση και επικύρωση πρότερης μάθησης στην Ελλάδα» βάσει της σύμβασης REFORM/IM2021/009, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης και υλοποιήθηκε από τον ΟΟΣΑ σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Οι συστάσεις που δίδονται με το παρόν έγγραφο βασίζονται στα αποτελέσματα της Εκροής 6 που διέγνωσε την κατάσταση στην Ελλάδα όσον αφορά την ΑΕΠΜ (Δραστηριότητα 6.1) και έκανε μια επισκόπηση των ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών για την ΑΕΠΜ (Δραστηριότητα 6.2). Επιπλέον, τον Σεπτέμβριο του 2023 διοργανώθηκε ένα εργαστήριο μάθησης μεταξύ ομοτίμων με Ευρωπαίους εμπειρογνώμονες από τέσσερα από τα πλέον συναφή ευρωπαϊκά συστήματα ΑΕΠΜ (Δραστηριότητα 6.3).

Με τη δραστηριότητα 6.1 διαπιστώθηκε ότι, παρά την έλλειψη εθνικού συστήματος ΑΕΠΜ, υπάρχουν πολλές πρωτοβουλίες, όπως οι διαδικασίες πιστοποίησης εκπαιδευομένων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), που αξιολογούν και πιστοποιούν την πρότερη μάθηση στην Ελλάδα. Οι περισσότερες από αυτές τις διαδικασίες πιστοποίησης επιτρέπουν ήδη σε ενήλικες με σχετική επαγγελματική εμπειρία να πιστοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αποκτώνται άτυπα ή μέσω μη τυπικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, αυτές οι διαδικασίες πιστοποίησης έχουν κάποιες ομοιότητες ή κοινές δομές, οι οποίες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για ένα ελληνικό σύστημα ΑΕΠΜ. Αυτές περιλαμβάνουν τον φορέα που είναι αρμόδιος για τον συντονισμό όλων των διαδικασιών και τη διασφάλιση της ποιότητάς τους, τον ΕΟΠΠΕΠ, την ύπαρξη μητρώων αξιολογητών και ελάχιστων απαιτήσεων για να γίνει κάποιος αξιολογητής, και τη συμμετοχή διαφορετικών φορέων και εμπλεκόμενων μερών σε ορισμένες από τις διαδικασίες πιστοποίησης.

Η υπάρχουσα εμπειρία σε διαδικασίες πιστοποίησης συμπληρώνεται από μια νομοθεσία που επιτρέπει ήδη την αναγνώριση γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτώνται άτυπα και μη τυπικά, και από την ύπαρξη ενός δυναμικού σημείου αναφοράς για την ΑΕΠΜ: τα επαγγελματικά περιγράμματα.

Στο πλαίσιο της Δραστηριότητας 6.2., αναλύθηκαν συστήματα ΑΕΠΜ από 11 ευρωπαϊκές χώρες ή περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένης της Βαλονίας (Βέλγιο), της Δανίας, της Εσθονίας, της Φινλανδίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Λετονίας, των Κάτω Χωρών, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Σουηδίας. Με βάση αυτή την ανασκόπηση, η έκθεση παρουσίασε την τυπική δομή των συστημάτων και διαδικασιών ΑΕΠΜ και τον επιλέξιμο πληθυσμό για συμμετοχή στην ΑΕΠΜ. Συζητήθηκαν επίσης θεσμικοί τομείς της ΑΕΠΜ, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας που διέπει την ΑΕΠΜ, της διακυβέρνησης, του σημείου αναφοράς που χρησιμοποιείται για την ΑΕΠΜ και του τρόπου διασφάλισης της υψηλής ποιότητας του συστήματος. Στην έκθεση εξετάστηκαν επίσης οι λειτουργικές πτυχές της ΑΕΠΜ, όπως οι παράγοντες που εμπλέκονται στη διαδικασία της ΑΕΠΜ, οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι αξιολόγησης, το αποτέλεσμα που απολαμβάνουν οι επιτυγχόντες υποψήφιοι και οι πολιτικές για την υπέρβαση πιθανών εμποδίων στη συμμετοχή.

Από αυτή την ανασκόπηση της ΑΕΠΜ, επιλέχθηκαν τα τέσσερα πλέον συναφή με την περίπτωση της Ελλάδας παραδείγματα και προσκλήθηκαν να κάνουν μια παρουσίαση στο πλαίσιο ενός εργαστηρίου μάθησης μεταξύ ομοτίμων αναφορικά με τα ευρωπαϊκά συστήματα ΑΕΠΜ, το οποίο πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 26 και 27 Σεπτεμβρίου 2023. Στο εργαστήριο αυτό, εθνικοί εμπειρογνώμονες από τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ισπανία και την Κύπρο παρουσίασαν λεπτομερέστερα τα συστήματα ΑΕΠΜ των χωρών τους και δόθηκε η ευκαιρία στους συμμετέχοντες να συζητήσουν με τους εθνικούς εμπειρογνώμονες.

Τα αποτελέσματα αυτών των δραστηριοτήτων συγκεντρώνονται στην Εκροή 6 και αποτέλεσαν ένα βήμα για τον καθορισμό των συστάσεων που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.

1 Επιτελική Σύνοψη

Η Αξιολόγηση και Επικύρωση Πρότερης Μάθησης (εφεξής, ΑΕΠΜ) καθιστά ορατή όλη τη μάθηση, επιτρέποντας στους ενήλικες να πιστοποιήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αποκτήθηκαν εκτός του πλαισίου της τυπικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης. Μπορεί να βελτιώσει τα αποτελέσματα των ενηλίκων στην αγορά εργασίας παρέχοντας σε μελλοντικούς εργοδότες πληροφορίες σχετικά με τις δεξιότητές τους, συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων που αποκτώνται σε μη τυπικά και άτυπα πλαίσια. Η ΑΕΠΜ μπορεί επίσης να βοηθήσει στην επανένταξη των ενηλίκων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, εντοπίζοντας τα κενά στις δεξιότητες, παρέχοντας πρόσβαση σε άτομα χωρίς τυπικά προσόντα ή συντομεύοντας τη διάρκεια των ευκαιριών αναβάθμισης δεξιοτήτων (upskilling) και επανειδίκευσης (reskilling).

Η ελληνική κυβέρνηση επιδιώκει να θεσμοθετήσει ένα σύστημα για την αξιολόγηση και επικύρωση της πρότερης μάθησης, με στόχο τη βελτίωση των αποτελεσμάτων απασχόλησης, ιδίως των ενηλίκων που δεν διαθέτουν προσόντα που έχουν αποκτηθεί μέσω της τυπικής εκπαίδευσης. Στην προσπάθεια αυτή, ο ΕΟΠΠΕΠ – ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού – έχει επιφορτιστεί με την αρμοδιότητα για την ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΟΠΠΕΠ ζήτησε τεχνική υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον ΟΟΣΑ μέσω του έργου 21EL28 «Support to the Design of a National Framework for Quality Assurance of Non-Formal Education and the Assessment and Validation of Prior Learning in Greece» (Υποστήριξη για τον σχεδιασμό ενός εθνικού πλαισίου διασφάλισης ποιότητας της μη τυπικής εκπαίδευσης και την αξιολόγηση και επικύρωση πρότερης μάθησης στην Ελλάδα) βάσει της σύμβασης REFORM/IM2021/009. Το έργο αυτό χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) και υλοποιείται από τον ΟΟΣΑ, σε συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει ένα σύνολο συστάσεων πολιτικής που αναπτύχθηκαν από τον ΟΟΣΑ για την εισαγωγή ενός νέου συστήματος ΑΕΠΜ στην Ελλάδα. Οι προτάσεις αυτές βασίζονται στα αποτελέσματα ανάλυσης των υφιστάμενων ελληνικών πρακτικών και της νομοθεσίας που συνδέονται με την ΑΕΠΜ και την πιστοποίηση της πρότερης μάθησης στην Ελλάδα, σε μια εκτενή ανασκόπηση των ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών για την ΑΕΠΜ και σε συζητήσεις με τη Συμβουλευτική Ομάδα του Έργου.

Οι συστάσεις αναπτύσσονται γύρω από δύο βασικές θεματικές που καλύπτονται σε κάθε ένα από τα κεφάλαια του παρόντος εγγράφου: (1) ανάπτυξη, θεσμοθέτηση και εφαρμογή ενός συστήματος ΑΕΠΜ στην Ελλάδα και (2) ενθάρρυνση και υποστήριξη της συμμετοχής στο σύστημα.

Η Ελλάδα είναι σε καλή θέση να αναπτύξει και να εφαρμόσει ένα σύστημα ΑΕΠΜ. Πράγματι, ορισμένες από τις βασικές απαιτήσεις για ένα τέτοιο σύστημα έχουν ήδη εφαρμοστεί, συμπεριλαμβανομένου του οικείου θεσμικού πλαισίου, που επιτρέπει την αναγνώριση γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτώνται άτυπα και μη τυπικά,¹ και την ύπαρξη ενός δυνητικού σημείου αναφοράς για την ΑΕΠΜ με τη μορφή των επαγγελματικών περιγραμμάτων.

¹ Ο Νόμος 3191/2003 (άρθρα 3 και 9) προβλέπει την πιστοποίηση των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων ανεξάρτητα από τον τρόπο απόκτησής τους, ενώ ο Νόμος 3879/2010 (άρθρο 11) αναθέτει στον ΕΟΠΠΕΠ την

Δεδομένου ότι ο στόχος του νέου ελληνικού συστήματος ΑΕΠΜ είναι η βελτίωση των αποτελεσμάτων απασχόλησης των ενηλίκων χαμηλής ειδίκευσης και ότι η ενημερωμένη έκδοση των επαγγελματικών περιγραμμάτων, η οποία θα είναι διαθέσιμη στα μέσα του 2024, περιλαμβάνει συστάσεις σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης επίτευξης των σχετικών μαθησιακών αποτελεσμάτων, προκειμένου να δύναται κάποιος να εργαστεί σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, τα νέα επαγγελματικά περιγράμματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως σημείο αναφοράς για την ΑΕΠΜ.² Επιπλέον, η Ελλάδα έχει αποκτήσει εμπειρία στην εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης επαγγελματιών και εκπαιδευομένων, μέσω της εφαρμογής κανονιστικών πλαισίων που περιλαμβάνουν πρόνοιες και διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας. Όλα αυτά τα υπάρχοντα στοιχεία θα πρέπει να αξιοποιηθούν κατά την ανάπτυξη ενός ελληνικού συστήματος ΑΕΠΜ.

Όπως συμβαίνει και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γαλλία, τη διακυβέρνηση αυτού του νέου συστήματος ΑΕΠΜ θα μπορούσαν να αναλάβουν από κοινού αρκετά Υπουργεία, ανάλογα με τα επαγγέλματα και τα προσόντα που θα καλύπτει το σύστημα, αλλά η υλοποίηση του συστήματος πρέπει να είναι υπό τη διαχείριση ενός μοναδικού, αξιόπιστου φορέα. Δεδομένης της εξειδίκευσής του στην οργάνωση, υλοποίηση και διασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών πιστοποίησης, ο ΕΟΠΠΕΠ είναι ο καταλληλότερος φορέας για τη διαχείριση του συστήματος ΑΕΠΜ.

Οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ θα πρέπει να περάσουν από τα τέσσερα στάδια που προσδιορίζονται από τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, δηλαδή τον *προσδιορισμό*, την *αποτύπωση*, την *αξιολόγηση* και την *πιστοποίηση*. Η δομή αυτή διαφέρει από τις άλλες υφιστάμενες ελληνικές διαδικασίες πιστοποίησης, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν το στάδιο του «προσδιορισμού». Η προσθήκη ενός σταδίου «προσδιορισμού» αναμένεται να είναι ζωτικής σημασίας καθώς όλο και περισσότερα πρότυπα ΑΕΠΜ (επαγγελματικά περιγράμματα) θα είναι διαθέσιμα. Αυτή η φάση θα υποστηρίξει τους υποψηφίους στη διαδικασία ΑΕΠΜ, στον προσδιορισμό του σωστού προτύπου ΑΕΠΜ με το οποίο θα μπορούν να συγκρίνουν την πρότερη μάθησή τους και στην κατανόηση των πιθανοτήτων επιτυχίας τους στη διαδικασία επικύρωσης.

Οι κοινωνικοί εταίροι και άλλα σχετικά εμπλεκόμενα μέρη, όπως οι πάροχοι επαγγελματικής κατάρτισης, θα πρέπει να εμπλακούν στη δημιουργία του συστήματος, διασφαλίζοντας τη συνάφεια της διαδικασίας ΑΕΠΜ για τους εν λόγω φορείς και ενθαρρύνοντας την αποδοχή της πιστοποίησης ΑΕΠΜ από την αγορά εργασίας και από τους φορείς επαγγελματικής κατάρτισης. Η εμπλοκή των ανωτέρω υλοποιείται μέσω της συμμετοχής τους στη διαδικασία ανάπτυξης νέων επαγγελματικών περιγραμμάτων και επικαιροποίησης των υφιστάμενων, όπως ήδη προβλέπεται θεσμικά, δεδομένου ότι τα επαγγελματικά περιγράμματα πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως σημείο αναφοράς της ΑΕΠΜ ή, ειδικότερα, στις φάσεις «προσδιορισμού» των προσόντων ή της «αξιολόγησης» μεμονωμένων υποψηφίων ΑΕΠΜ.

Για να διασφαλίζεται ότι οι δεξιότητες και οι γνώσεις που πιστοποιούνται μέσω της διαδικασίας ΑΕΠΜ είναι πράγματι αυτές που χρειάζεται η αγορά εργασίας για το σχετικό επάγγελμα, τα επαγγελματικά περιγράμματα θα πρέπει να επικαιροποιούνται τακτικά. Έτσι, στον βαθμό που τα επαγγελματικά περιγράμματα θα χρησιμοποιούνται ως πρότυπα αναφοράς για την ΑΕΠΜ, η εν εξελίξει αναθεώρηση του

αναγνώριση και πιστοποίηση των προσόντων που αποκτώνται μέσω μη τυπικής και άτυπης μάθησης, αντιστοιχίζοντάς τα με τα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.

² Τα επαγγελματικά περιγράμματα αναπτύσσονται από τους κοινωνικούς εταίρους και πιστοποιούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ. Αναπτύχθηκαν αρχικά το 2010 και από το 2020 έχει ξεκινήσει η διαδικασία επικαιροποίησής τους στο πλαίσιο της οποίας έχουν ήδη επικαιροποιηθεί 124 από τα αρχικά περιγράμματα και έχουν δημιουργηθεί 39 νέα. Αυτή η διαδικασία επικαιροποίησης αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί έως το καλοκαίρι του 2024. Η επικαιροποιημένη έκδοση των επαγγελματικών περιγραμμάτων θα περιλαμβάνει περιγραφή των επαγγελματικών καθηκόντων που εκτελούνται από τους επαγγελματίες του σχετικού επάγγελματος, τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που πρέπει να έχει ένα άτομο για να εκτελέσει επιτυχώς την εργασία που εκφράζεται ως μαθησιακά αποτελέσματα, πιθανές διαδρομές εκπαίδευσης και κατάρτισης για την πρακτική άσκηση του επάγγελματος και καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης του εάν ένα άτομο έχει επιτύχει τα σχετικά μαθησιακά αποτελέσματα είτε μέσω τυπικής εκπαίδευσης είτε μέσω μη τυπικής ή άτυπης μάθησης.

κανονιστικού πλαισίου ανάπτυξης και πιστοποίησής τους θα πρέπει να προβλέπει, ομοίως, τη συχνή επικαιροποίησή τους.

Μια άλλη βασική πτυχή που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον σχεδιασμό ενός συστήματος ΑΕΠΜ είναι το κόστος του συστήματος. Η ανάπτυξη και υλοποίηση της ΑΕΠΜ είναι δαπανηρή, ιδιαίτερα δεδομένης της εξατομίκευσης ορισμένων σταδίων της διαδικασίας ΑΕΠΜ και της πιθανής χρήσης μεθόδων αξιολόγησης του πρακτικού μέρους της μάθησης. Συνεπώς, θα πρέπει να εξασφαλιστεί και να διατεθεί η κατάλληλη χρηματοδότηση για την ΑΕΠΜ. Αν και είναι δυνατή η συνεισφορά στη χρηματοδότηση του συστήματος και από τους ίδιους τους υποψηφίους, μέσω της καταβολής ενός ανταποδοτικού τέλους, αυτό θα πρέπει να είναι χαμηλό, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία εμποδίων στη συμμετοχή, δεδομένου ότι οι δικαιούχοι-στόχοι του συστήματος είναι ενήλικες χαμηλής ειδίκευσης.

Τέλος, για να διασφαλιστεί ότι η ΑΕΠΜ, και η ΣΕΚ γενικά, ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, θα πρέπει να επανεξεταστούν και οι σχετικές πολιτικές για τις δεξιότητες. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για τον ελληνικό μηχανισμό αξιολόγησης και πρόβλεψης αναγκών σε δεξιότητες, ή αλλιώς τον μηχανισμό διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό των επαγγελματών στα οποία θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την ΑΕΠΜ.

Όσον αφορά την ενθάρρυνση και την υποστήριξη της συμμετοχής στο σύστημα, πρέπει να αντιμετωπιστούν τα πιθανά εμπόδια συμμετοχής που ενδέχεται να συναντήσουν οι υποψήφιοι και να παρασχεθεί, εν γένει, υποστήριξη στους υποψηφίους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας της ΑΕΠΜ.

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αναφέρουν οι χώρες σχετικά με την ΑΕΠΜ είναι η ενθάρρυνση των ενηλίκων να συμμετάσχουν στο σύστημα. Για να συμμετάσχουν οι ενήλικες, πρώτα απ' όλα, πρέπει να έχουν κίνητρα, οπότε το σύστημα ΑΕΠΜ πρέπει να συνδέεται με πολύτιμες ευκαιρίες, είτε στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση, είτε στην αγορά εργασίας ή και στα δύο.

Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, οι ενήλικες μπορεί να αντιμετωπίσουν πρόσθετα εμπόδια στη συμμετοχή, όπως το να μην γνωρίζουν την ύπαρξη του συστήματος, να μην έχουν χρόνο ή την οικονομική δυνατότητα να συμμετάσχουν στην ΑΕΠΜ ή να μην νιώθουν αρκετά σίγουροι για να ξεκινήσουν την ΑΕΠΜ. Σχετικές πρωτοβουλίες, όπως η ευαισθητοποίηση και η υποστήριξη πολιτικών, όπως η *εκπαιδευτική άδεια* που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ΑΕΠΜ, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία, ώστε οι ενήλικες να ξεπεράσουν τα εμπόδια αυτά.

Η υποστήριξη πρέπει να συνεχιστεί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ΑΕΠΜ. Μόλις οι δικαιούχοι-στόχοι ξεκινήσουν τη διαδικασία επικύρωσης, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η συνεχής συμμετοχή τους και η ολοκλήρωση των διαδικασιών ΑΕΠΜ. Για τον σκοπό αυτό, το σύστημα πρέπει να σχεδιαστεί έτσι ώστε οι δικαιούχοι – δηλαδή οι εργαζόμενοι με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο – να αισθάνονται ασφάλεια καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας και ιδιαίτερα κατά τη φάση της αξιολόγησης. Η υποστήριξη ενός συμβούλου ΑΕΠΜ είναι ζωτικής σημασίας, καθώς αυτός καθοδηγεί και βοηθά τους υποψηφίους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, μειώνοντας την πιθανότητα να εγκαταλείψουν τη διαδικασία ΑΕΠΜ.

Όλες αυτές οι συστάσεις περιλαμβάνουν ανεξάρτητες αλλά αλληλένδετες δράσεις και αυτές οι διασυνδέσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ανάπτυξη ενός λειτουργικού συστήματος ΑΕΠΜ στην Ελλάδα. Στα επόμενα κεφάλαια παρέχονται περισσότερες πληροφορίες για κάθε έναν από τους τομείς που επισημάνθηκαν παραπάνω και αναλύεται λεπτομερέστερα ο τρόπος με τον οποίο το νέο σύστημα ΑΕΠΜ καλύπτει όλους αυτούς του τομείς.

Σύνοψη Βασικών Συστάσεων

Το σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να αξιοποιήσει την εμπειρία της Ελλάδας στην εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης, να τελεί υπό τη διαχείριση και τον συντονισμό ενός αξιόπιστου εθνικού φορέα, να ενθαρρύνει τη συμμετοχή όλων των σχετικών εμπλεκόμενων μερών και να βασίζεται σε συναφή και επικαιροποιημένα πρότυπα ΑΕΠΜ (επαγγελματικά περιγράμματα). Επιπλέον, το σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να χρηματοδοτείται επαρκώς, ενώ οι σχετικές πολιτικές ΣΕΚ που έχουν αντίκτυπο στην ΑΕΠΜ θα πρέπει να είναι καλά συντονισμένες.

- Η εμπειρία της Ελλάδας στη διενέργεια διαδικασιών πιστοποίησης θα πρέπει να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος ΑΕΠΜ, περιλαμβανομένων - όσον αφορά τον συντονιστικό φορέα - των στρατηγικών διασφάλισης ποιότητας και της ύπαρξης μητρώων αξιολογητών και σχετικών κριτηρίων για την ένταξη επαγγελματιών σε αυτά τα μητρώα. Επιπλέον, τα υπάρχοντα και τα νέα, υπό ανάπτυξη, επαγγελματικά περιγράμματα δύνανται να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα ΑΕΠΜ.
- Η ΑΕΠΜ θα πρέπει να τελεί υπό τη διαχείριση και τον συντονισμό ενός αξιόπιστου εθνικού φορέα με εμπειρία στον συντονισμό και την εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης και στη διασφάλιση της ποιότητάς τους. Ο ΕΟΠΠΕΠ διαθέτει εμπειρία στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τον συντονισμό πολλαπλών διαδικασιών επαγγελματικής πιστοποίησης. Συνεπώς, διαθέτει την απαιτούμενη τεχνογνωσία και την εμπιστοσύνη των εμπλεκόμενων μερών για τη δημιουργία διαδικασιών ΑΕΠΜ οι οποίες θα μπορούσαν να εφαρμοστούν, είτε απευθείας από τον ΕΟΠΠΕΠ είτε από άλλους αδειοδοτημένους/διαπιστευμένους φορείς.
- Οι διαδικασίες ΑΕΠΜ στην Ελλάδα θα πρέπει να ακολουθούν τα τέσσερα στάδια που ορίζονται στις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, δηλαδή τις φάσεις *προσδιορισμού, αποτύπωσης, αξιολόγησης και πιστοποίησης*. Οι υφιστάμενες διαδικασίες επαγγελματικής πιστοποίησης στην Ελλάδα δεν περιλαμβάνουν, ως διακριτό τμήμα, τη φάση του «προσδιορισμού».
- Τα σχετικά εμπλεκόμενα μέρη, ιδίως οι κοινωνικοί εταίροι, θα πρέπει να έχουν σημαντική εμπλοκή στο σύστημα. Θα πρέπει να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των προτύπων ΑΕΠΜ, αλλά και να εμπλακούν σε συγκεκριμένες διαδικασίες ΑΕΠΜ, όπως, για παράδειγμα, η συμμετοχή στις φάσεις προσδιορισμού ή αξιολόγησης, η κατά την υποστήριξη των υποψηφίων ΑΕΠΜ στην επιλογή του καταλληλότερου προτύπου επικύρωσης ή στη φάση της αξιολόγησης των δεξιοτήτων των υποψηφίων.
- Τα πρότυπα ΑΕΠΜ πρέπει να επανεξετάζονται και να επικαιροποιούνται τακτικά. Αυτό δεν έχει ισχύσει στην περίπτωση των επαγγελματικών περιγραμμάτων στην Ελλάδα, καθώς αυτά τώρα βρίσκονται στη διαδικασία της πρώτης μαζικής επικαιροποίησής τους από τη δημιουργία τους το 2010.
- Απαραίτητη για την εφαρμογή ενός συστήματος ΑΕΠΜ είναι η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης. Τα συστήματα ΑΕΠΜ είναι δαπανηρά, καθώς απαιτούν πολλαπλές εξατομικευμένες διαδικασίες και, ανάλογα με τη μέθοδο αξιολόγησης που χρησιμοποιείται, μπορεί να κάνουν χρήση εξοπλισμού και υλικών υψηλού κόστους. Για να διευκολύνεται η συμμετοχή των ενηλίκων στο σύστημα, και ιδίως των ενηλίκων χαμηλής ειδικευσης, το μεγαλύτερο μέρος του κόστους αυτού, αν όχι το σύνολο, θα πρέπει να καλύπτεται από δημόσιους πόρους.
- Επί του παρόντος, πολλοί θεσμικοί φορείς εργάζονται για την ευθυγράμμιση της ΣΕΚ με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (ΚΣΕΕΚ, ΚΕΕ, ΔΥΠΑ, ΕΣΔΕΔ, Συμβούλια Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας, ΜΕΚΥ). Το έργο αυτών των φορέων θα πρέπει να εξεταστεί για να διασφαλιστεί ο συντονισμός των προσπαθειών. Για παράδειγμα, τα αποτελέσματα του

μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας θα μπορούσαν να ληφθούν ως εισροές για τον προσδιορισμό των επαγγελματιών για τα οποία θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις διαδικασίες ΑΕΠΜ.

Η συμμετοχή ενηλίκων στο σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να ενθαρρύνεται και να υποστηρίζεται συνδέοντας το αποτέλεσμα της ΑΕΠΜ με σχετικές ευκαιρίες και δυνατότητες, διασφαλίζοντας ότι μπορούν να ξεπεραστούν τα εμπόδια συμμετοχής, προσαρμόζοντας τη διαδικασία στους δικαιούχους-στόχους και καθοδηγώντας τους υποψηφίους της ΑΕΠΜ καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

- Το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ΑΕΠΜ θα πρέπει να συνδέεται με πολύτιμες ευκαιρίες για τους ενήλικες, όπως η απονομή τυπικών προσόντων, η πρόσβαση σε ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης ή η συντόμευση της διάρκειας αυτών ή με τη βελτίωση της θέσης τους στην αγορά εργασίας.
- Θα πρέπει να αντιμετωπιστούν πιθανά εμπόδια στη συμμετοχή, όπως η έλλειψη ενημέρωσης, χρόνου, οικονομικής δυνατότητας ή αυτοπεποίθησης. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να σχεδιαστούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης ή να εφαρμοστούν άλλες υποστηρικτικές πολιτικές, όπως η εκπαιδευτική άδεια, που θα καταστήσουν δυνατή τη χρήση, για παράδειγμα, Ατομικών Λογαριασμών Μάθησης για την κάλυψη των δαπανών που σχετίζονται με την ΑΕΠΜ και σε κάθε περίπτωση οι ενημερωτικές εκστρατείες θα πρέπει να θέτουν υπ' όψιν των ενδιαφερομένων όλες τις σχετικές πληροφορίες.
- Η διαδικασία ΑΕΠΜ απευθύνεται κυρίως σε ενήλικες χωρίς τυπικά προσόντα, αλλά με σημαντικές γνώσεις και δεξιότητες που αποκτώνται άτυπα ή μη τυπικά. Δεδομένου ότι αυτή η μερίδα του πληθυσμού μπορεί να έχει αποστασιοποιηθεί από την τυπική εκπαίδευση ή κατάρτιση, είναι σημαντικό το σύστημα να σχεδιαστεί με γνώμονα αυτούς τους δικαιούχους, αποφεύγοντας έτσι την αναπαραγωγή των εκπαιδευτικών πλαισίων της τυπικής μάθησης, γεγονός που θα μπορούσε να μειώσει τις πιθανότητες επιτυχίας των δικαιούχων-στόχων.
- Ο ρόλος ενός *συμβούλου* καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ΑΕΠΜ είναι καθοριστικός. Οι σύμβουλοι βοηθούν τους υποψηφίους να αποφασίσουν εάν θα συμμετάσχουν στην ΑΕΠΜ και να επιλέξουν το καταλληλότερο πρότυπο ΑΕΠΜ για αυτούς. Παρέχουν επίσης υποστήριξη για τη συγκέντρωση των σχετικών δικαιολογητικών και την προετοιμασία για την αξιολόγηση. Μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία ΑΕΠΜ, οι σύμβουλοι προσφέρουν καθοδήγηση στους υποψηφίους ΑΕΠΜ σχετικά με πιθανές διαδρομές αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων τους.

2 Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος ΑΕΠΜ στην Ελλάδα

Θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι υπάρχουσες ελληνικές πρωτοβουλίες και διαδικασίες πιστοποίησης για την ανάπτυξη ενός συστήματος ΑΕΠΜ

Επί του παρόντος, δεν υπάρχει ένα ενιαίο σύστημα ΑΕΠΜ στην Ελλάδα, αλλά υφίστανται αρκετές θεσμικές ρυθμίσεις για την αξιολόγηση και επικύρωση της πρότερης μάθησης και εμπειρίας. Αυτό ισχύει όσον αφορά στην πιστοποίηση των επαγγελματιών του προσωπικού ιδιωτικής ασφάλειας χωρίς τυπικό τίτλο, τους κομμωτές- κουρείς και τεχνίτες περιποίησης χεριών και ποδιών και την πιστοποίηση της εκπαιδευτικής επάρκειας των εκπαιδευτών ενηλίκων της μη τυπικής μάθησης (εφεξής, «εκπαιδευτές ενηλίκων»). Τα κανονιστικά πλαίσια που διέπουν τις παραπάνω διαδικασίες πιστοποίησης αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της εφαρμογής των προνοιών των νόμων 3191/2003 (άρθρο 3) και 3879/2010 (άρθρο 11), τις πιστοποιήσεις για την πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, και την πιστοποίηση των προσόντων ΑΕΕΚ και ΣΕΕΚ. Όλες αυτές οι πιστοποιήσεις αναπτύχθηκαν κυρίως για την επικύρωση της ληφθείσας εκπαίδευσης ή κατάρτισης, αλλά χρησιμοποιούνται επίσης για την πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτώνται άτυπα ή μη τυπικά.

Όλες αυτές οι διαδικασίες πιστοποίησης διενεργούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ. Ο ΕΟΠΠΕΠ είναι επίσης αρμόδιος για τις εξετάσεις πιστοποίησης αποφοίτων Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης- ΣΑΕΚ), αποφοίτων του Μεταλυκειακού Έτους- Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑΛ και αποφοίτων των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) της ΔΥΠΑ. Ως εκ τούτου, ο ΕΟΠΠΕΠ έχει εμπειρία τόσο στον συντονισμό όσο και στην εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης σε εθνικό επίπεδο. Αυτή η εμπειρία θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο νέο σύστημα ΑΕΠΜ.

Επιπλέον, οι αξιολογητές, επιτηρητές, ελεγκτές των διαδικασιών πιστοποίησης επιλέγονται από το Μητρώο Αξιολογητών που τηρεί και διαχειρίζεται ο ΕΟΠΠΕΠ. Η λειτουργία του μητρώου αξιολογητών, οι απαιτήσεις εγγραφής στο μητρώο και η συστηματική κατάρτιση των αξιολογητών μπορούν να αξιοποιηθεί ως σημαντική εισροή στο νέο σύστημα ΑΕΠΜ.

Οι τρέχουσες διαδικασίες πιστοποίησης περιλαμβάνουν επίσης ορισμένα μέτρα διασφάλισης της ποιότητας, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίας εποπτών/επιτηρητών στις διαδικασίες πιστοποίησης. Οι επόπτες είναι είτε υπάλληλοι του ΕΟΠΠΕΠ είτε εμπειρογνώμονες από το μητρώο αξιολογητών του ΕΟΠΠΕΠ και είναι υπεύθυνοι για την τήρηση των όρων της αξιολόγησης, διασφαλίζοντας την ποιότητα, την αξιοπιστία και την ομοιογένεια της διαδικασίας. Ο ΕΟΠΠΕΠ εποπτεύει τις διαδικασίες πιστοποίησης και διενεργεί επιθεωρήσεις διασφάλισης ποιότητας. Δεδομένης της εμπειρίας του ΕΟΠΠΕΠ στη διασφάλιση ποιότητας των διαδικασιών πιστοποίησης, ο Οργανισμός είναι σε θέση να διασφαλίσει επιπλέον την ποιότητα των νέων διαδικασιών ΑΕΠΜ.

Μία από τις βασικές εισροές που απαιτούνται σε ένα σύστημα ΑΕΠΜ είναι τα πρότυπα επικύρωσης, δηλαδή το σημείο αναφοράς βάσει του οποίου αξιολογούνται οι ικανότητες των υποψηφίων κατά τη διαδικασία. Τα πρότυπα μπορούν να προέρχονται από ένα πλαίσιο προσόντων, από επαγγελματικά ή

κλαδικά πρότυπα, ανάλογα με τον στόχο του συστήματος ΑΕΠΜ, και γενικά περιλαμβάνουν έναν κατάλογο επαγγελματικών λειτουργιών και καθηκόντων που ο υποψήφιος θα πρέπει να είναι σε θέση να ολοκληρώσει, σε συνδυασμό με τις σχετικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, μεθόδους αξιολόγησης καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης.

Αυτή η σημαντική εισροή υπάρχει ήδη στην Ελλάδα, καθώς τα ελληνικά επαγγελματικά περιγράμματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα ΑΕΠΜ. Το νέο σύστημα ΑΕΠΜ στην Ελλάδα έχει ως στόχο να βελτιώσει τα αποτελέσματα της απασχόλησης, ιδίως των ενηλίκων που δεν διαθέτουν τυπικά προσόντα, και να τους επανασυνδέσει με την εκπαίδευση ενηλίκων. Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν τα επαγγελματικά περιγράμματα ως πρότυπα ΑΕΠΜ ή να αναπτυχθούν πρότυπα ΑΕΠΜ τα οποία θα βασίζονται στα επαγγελματικά περιγράμματα. Όπως αναλύεται παρακάτω, εάν τα επαγγελματικά περιγράμματα πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα ΑΕΠΜ, θα πρέπει να επικαιροποιούνται τακτικά, ώστε να αντικατοπτρίζουν με πληρότητα τα μαθησιακά αποτελέσματα που αντιστοιχούν στην άσκηση των επαγγελματιών στα οποία αναφέρονται.

Η επικαιροποιημένη έκδοση των επαγγελματικών περιγραμμάτων, η οποία αναμένεται να είναι διαθέσιμη στα μέσα του 2024, θα περιλαμβάνει περιγραφή των επαγγελματικών καθηκόντων του σχετικού επαγγέλματος, τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που πρέπει να έχει ένα άτομο για να εκτελέσει επιτυχώς την εργασία που εκφράζεται ως μαθησιακά αποτελέσματα, τις πιθανές διαδρομές εκπαίδευσης και κατάρτισης για την πρακτική άσκηση του επαγγέλματος καθώς και καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο αξιολόγησης του βαθμού επίτευξης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, είτε μέσω τυπικής εκπαίδευσης είτε μέσω μη τυπικής ή άτυπης μάθησης. Δεδομένου ότι τα ελληνικά επαγγελματικά περιγράμματα περιλαμβάνουν ήδη πληροφορίες σχετικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα και τις μεθόδους αξιολόγησης, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν απευθείας ως πρότυπα ΑΕΠΜ. Επιπλέον, τα επαγγελματικά περιγράμματα αναπτύσσονται από τους κοινωνικούς εταίρους και πιστοποιούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ, γεγονός που διασφαλίζει τη συνάφεια των δεξιοτήτων και των γνώσεων που περιλαμβάνονται σε αυτά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να ενισχύσει τον βαθμό αποδοχής των πιστοποιητικών ΑΕΠΜ στην αγορά εργασίας.

Τέλος, οι φυσικοί χώροι όπου λαμβάνουν χώρα οι υπάρχουσες διαδικασίες πιστοποίησης, είτε σε Εξεταστικά Κέντρα των δομών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης που επιλέγονται από τον ΕΟΠΠΕΠ είτε σε διαπιστευμένα/αδειοδοτημένα κέντρα πιστοποίησης ή και σε συνεργαζόμενους φορείς, ανάλογα με τη διαδικασία πιστοποίησης, θα μπορούσαν ενδεχομένως να αξιοποιηθούν και στο μελλοντικό σύστημα ΑΕΠΜ.

Το σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να είναι υπό τη διαχείριση ενός αξιόπιστου φορέα

Τη διαχείριση και την εφαρμογή του συστήματος ΑΕΠΜ θα πρέπει να την αναλάβουν φορείς τους οποίους εμπιστεύονται οι εργοδότες καθώς και οι φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης, προκειμένου να έχει το πιστοποιητικό ΑΕΠΜ αξία και αναγνωρισιμότητα.

Ο ΕΟΠΠΕΠ διαθέτει σημαντική εμπειρία στην οργάνωση, εφαρμογή και διασφάλιση της ποιότητας, της αντικειμενικότητας, της αξιοπιστίας και της ομοιογένειας πολλαπλών διαδικασιών πιστοποίησης. Είναι επίσης μια αυτοδιοικούμενη και αυτοχρηματοδοτούμενη κρατική αρχή του ευρύτερου δημόσιου τομέα, την οποία εμπιστεύονται τα εμπλεκόμενα μέρη, που διαθέτει μητρώο αξιολογητών, το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για διαδικασίες ΑΕΠΜ. Ως εκ τούτου, ο ΕΟΠΠΕΠ δύναται να είναι ο αρμόδιος φορέας για τη διαχείριση και οργάνωση του νέου συστήματος ΑΕΠΜ.

Όσον αφορά στην εφαρμογή, το νέο σύστημα ΑΕΠΜ θα μπορούσε να εφαρμοστεί είτε απευθείας από τον ΕΟΠΠΕΠ είτε από διαπιστευμένους/αδειοδοτημένους φορείς υπό την καθοδήγηση και εποπτεία του ΕΟΠΠΕΠ. Εάν ο ΕΟΠΠΕΠ αναλάμβανε να εφαρμόσει την ΑΕΠΜ, το σύστημα θα μπορούσε να βασίζεται σε αξιολογητές από το μητρώο αξιολογητών του ή, τουλάχιστον, θα μπορούσε να αξιοποιήσει τη δομή, τις

απαιτήσεις εγγραφής και τις διαδικασίες κατάρτιση αξιολογητών οι οποίοι στελεχώνουν το υφιστάμενο μητρώο αξιολογητών. Ακολουθώντας τη δομή πιστοποίησης των εκπαιδευτών ενηλίκων, δύο αξιολογητές θα μπορούσαν να είναι υπεύθυνοι για κάθε αξιολόγηση ΑΕΠΜ, συνοδευόμενοι από έναν υπάλληλο του ΕΟΠΠΕΠ, ο οποίος θα επιβλέπει την αξιολόγηση και θα διασφαλίζει την ποιότητα, αξιοπιστία και αντικειμενικότητά της.

Από την άλλη πλευρά, εάν ένας άλλος φορέας, όπως οι διαπιστευμένοι/αδειοδοτημένοι φορείς πιστοποίησης ή οι κοινωνικοί εταίροι, αναλάμβαναν την εφαρμογή της ΑΕΠΜ, όπως στην περίπτωση της υφιστάμενης διαδικασίας πιστοποίησης φορτοεκφορτωτών ξηράς/λιμένα, η οποία εφαρμόζεται από διαπιστευμένους/αδειοδοτημένους φορείς πιστοποίησης, ο ΕΟΠΠΕΠ θα είναι επιφορτισμένος με την επιλογή του φορέα/των φορέων εφαρμογής και θα παρακολουθεί στενά τις διαδικασίες της ΑΕΠΜ, ενδεχομένως μέσω της συμμετοχής ενός υπαλλήλου του ως παρατηρητή/επόπτη σε μεμονωμένες αξιολογήσεις. Αυτό το σχήμα θα διασφάλιζε την αξιοπιστία του φορέα εφαρμογής.

Η επιλογή μεταξύ των δύο μοντέλων εφαρμογής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το κόστος κάθε επιλογής, την αξιοπιστία των αδειοδοτημένων/διαπιστευμένων φορέων, τη συχνότητα με την οποία μπορεί να εφαρμοστεί η ΑΕΠΜ ανάλογα με το μοντέλο εφαρμογής και τη διάρκεια ολοκλήρωσης των επιμέρους διαδικασιών ΑΕΠΜ.

Οι διαδικασίες ΑΕΠΜ θα πρέπει να ακολουθούν τις τέσσερις φάσεις που ορίζονται στις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης

Οι υφιστάμενες διαδικασίες πιστοποίησης στην Ελλάδα περιλαμβάνουν τρεις κύριες φάσεις: αίτηση υποβολή και έλεγχο δικαιολογητικών, διαδικασία αξιολόγησης των γνώσεων δεξιοτήτων και ικανοτήτων των υποψηφίων και την πιστοποίηση των επιτυχόντων, με την απονομή αντίστοιχου Διπλώματος/Πιστοποιητικού.

Για να αυξηθούν οι πιθανότητες επιτυχίας των υποψηφίων ΑΕΠΜ, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης (Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2012 για την επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης³), θα πρέπει να προστεθεί μια επιπλέον, αρχική φάση στη διαδικασία ΑΕΠΜ: η φάση του προσδιορισμού (*identification*). Σε αυτή τη φάση, οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ, με την υποστήριξη ενός συμβούλου, καθορίζουν ποιο πρότυπο ΑΕΠΜ από τα διαθέσιμα είναι τα καταλληλότερα για την επικύρωση των δεξιοτήτων και των γνώσεων του υποψηφίου. Επιπλέον, συζητούν με τον σύμβουλο τις πιθανότητες που έχουν ως υποψήφιοι να ολοκληρώσουν με επιτυχία μια διαδικασία ΑΕΠΜ. Οι εν λόγω σύμβουλοι είναι επαγγελματίες που γνωρίζουν πολύ καλά τα διάφορα πρότυπα ΑΕΠΜ (επαγγελματικά περιγράμματα), τουλάχιστον στον επαγγελματικό κλάδο του υποψηφίου. Πολλά συστήματα, όπως αυτά που εφαρμόζονται στην Ισπανία, την Πορτογαλία ή τη Βαλονία (Βέλγιο), βασίζονται σε εκπαιδευτές ή άλλους επαγγελματίες του Κέντρου Αξιολόγησης και Επικύρωσης, οι οποίοι ενεργούν ως *σύμβουλοι*.

Για το ελληνικό σύστημα αξιολόγησης και επικύρωσης, οι σύμβουλοι μπορεί να είναι *πιστοποιημένοι σύμβουλοι σταδιοδρομίας* που απασχολούνται στο Κέντρο Αξιολόγησης και Επικύρωσης. Δεδομένης, ωστόσο, της συμβολής των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη των επαγγελματικών περιγραμμάτων στην Ελλάδα, οι επαγγελματίες που εκπροσωπούν τους κοινωνικούς εταίρους με αποδεδειγμένη εμπειρία στην παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού θα μπορούσαν *επίσης* να αναλάβουν αυτόν τον ρόλο, όπως συμβαίνει στη Γερμανία (βλ. επίσης ενότητα παρακάτω). Δεδομένου ότι οι σύμβουλοι στο πλαίσιο της ΑΕΠΜ πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στο σύστημα ΑΕΠΜ, δεν συνιστάται οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας

³ Διαθέσιμη στη διεύθυνση:

https://www.cedefop.europa.eu/files/Council_Recommendation_on_the_validation_20_December_2012.pdf

της ΔΥΠΑ να αναλάβουν τον ρόλο των συμβούλων ΑΕΠΜ, εκτός εάν η ΔΥΠΑ έχει μεγάλη εμπλοκή στην εφαρμογή της ΑΕΠΜ.

Αντίθετα, οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας της ΔΥΠΑ ή οι πιστοποιημένοι σύμβουλοι σταδιοδρομίας από το μητρώο του ΕΟΠΠΕΠ θα δύνανται να παρέχουν επαγγελματικό προσανατολισμό στον υποψήφιο στο τέλος της διαδικασίας ΑΕΠΜ. Ο στόχος αυτής της καθοδήγησης είναι να κατευθύνει τους υποψηφίους ΑΕΠΜ προς πιθανές διαδρομές αναβάθμισης δεξιοτήτων ή να τους παρέχει επαγγελματικές συμβουλές.

Μόλις προσδιοριστούν τα σχετικά πρότυπα, θα ακολουθήσουν οι τρεις επόμενες φάσεις: *αποτύπωση*, *αξιολόγηση* και *πιστοποίηση*. Κατά τη διάρκεια της φάσης της *αποτύπωσης*, οι υποψήφιοι συλλέγουν τα σχετικά δικαιολογητικά και στοιχεία για να αποδείξουν ότι συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις συμμετοχής στη διαδικασία ΑΕΠΜ και ότι έχουν αναπτύξει/αποκτήσει συγκεκριμένες ικανότητες. Αυτά τα στοιχεία μπορούν να περιλαμβάνουν αποδεικτικά στοιχεία κατάρτισης, απασχόλησης ή συστατικές επιστολές, μεταξύ άλλων. Γενικά, ο σύμβουλος ή άλλος επαγγελματίας στο Κέντρο Αξιολόγησης και Επικύρωσης υποστηρίζει τον υποψήφιο κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, διασφαλίζοντας ότι τα δικαιολογητικά που υποβάλλονται είναι πλήρη και συναφή.

Στη φάση της *αξιολόγησης*, ένας ή περισσότεροι αξιολογητές αξιολογούν τον υποψήφιο για να καθορίσουν εάν έχει τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται από τα σχετικά πρότυπα ΑΕΠΜ. Η αξιολόγηση μπορεί να βασιστεί στα δικαιολογητικά που υποβάλλονται ή/και να αξιοποιήσει και άλλες μεθόδους αξιολόγησης, όπως γραπτή εξέταση, τεχνική συνέντευξη, εξέταση πρακτικού μέρους ή συνδυασμό μεθόδων. Οι αξιολογητές δύνανται είναι εκπαιδευτές ενηλίκων ή επαγγελματίες με εργασιακή εμπειρία στον σχετικό κλάδο ή συνδυασμός και των δύο και, όπως στην περίπτωση της διαδικασίας πιστοποίησης εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα, μπορούν να συνοδεύονται από υπηρεσιακό παρατηρητή/επόπτη, ο οποίος διασφαλίζει την αντικειμενικότητα και την ποιότητα της αξιολόγησης.

Τέλος, εφόσον ο υποψήφιος ολοκληρώσει επιτυχώς τη διαδικασία της αξιολόγησης, ο Οργανισμός Πιστοποίησης χορηγεί το σχετικό πιστοποιητικό. Το πιστοποιητικό αυτό μπορεί να αποτελεί πλήρες ή μερικό τυπικό προσόν, ενδεχομένως με τη μορφή μικρο-διαπιστευτηρίου, πιστοποιητικού ισοδύναμου με πλήρες ή μερικό τυπικό προσόν ή ανεξάρτητο/αυτοτελές πιστοποιητικό. Συχνά, οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ λαμβάνουν κάποια πρόσθετη καθοδήγηση σχετικά με τις διαδρομές αναβάθμισης δεξιοτήτων ή, εάν αποτύχουν στη διαδικασία αξιολόγησης, σχετικά με τον τρόπο απόκτησης των επιπλέον δεξιοτήτων ή γνώσεων που απαιτούνται, πριν επιχειρήσουν ξανά τη διαδικασία ΑΕΠΜ.

Τα εμπλεκόμενα μέρη θα πρέπει να συμμετέχουν στο σύστημα ΑΕΠΜ

Για να αξιοποιηθούν πλήρως τα οφέλη της ΑΕΠΜ, τα σχετικά εμπλεκόμενα μέρη θα πρέπει να συμμετέχουν στο σύστημα ΑΕΠΜ, προκειμένου να διαπιστώσουν ιδίως όμοια ότι οι δεξιότητες και οι γνώσεις που επικυρώνει η ΑΕΠΜ έχουν συνάφεια. Οι κοινωνικοί εταίροι, για παράδειγμα, συμμετέχουν συχνά σε αυτή τη διαδικασία, εφόσον ο στόχος είναι η βελτίωση των αποτελεσμάτων στην αγορά εργασίας.

Οι κοινωνικοί εταίροι εμπλέκονται ήδη στην ανάπτυξη και πιστοποίηση των ελληνικών επαγγελματικών περιγραμμάτων. Επομένως, εάν τα επαγγελματικά περιγράμματα χρησιμοποιηθούν ως πρότυπα ΑΕΠΜ, η εμπλοκή των κοινωνικών εταίρων διασφαλίζεται ήδη από το επίπεδο σχεδιασμού του συστήματος.

Επιπλέον, σε διεθνές επίπεδο, οι κοινωνικοί εταίροι ή έμπειροι επαγγελματίες συμμετέχουν συχνά στη φάση της αξιολόγησης της ΑΕΠΜ, είτε ως αξιολογητές είτε ως παρατηρητές. Η συμμετοχή επαγγελματιών, εργοδοτών ή κοινωνικών εταίρων έχει δύο βασικά οφέλη: Πρώτα απ' όλα, διασφαλίζει ότι οι δεξιότητες και οι γνώσεις που αξιολογούνται αξιολόγησης αντιστοιχούν σε εκείνες που πραγματικά χρησιμοποιούνται στο επάγγελμα. Δεύτερον, η συμμετοχή επαγγελματιών, εργοδοτών ή κοινωνικών εταίρων στη φάση της αξιολόγησης αυξάνει την εμπιστοσύνη τους στην ΑΕΠΜ, βελτιώνοντας την αντίληψη που έχει η αγορά εργασίας για την πιστοποίηση ΑΕΠΜ.

Τέλος, οι κοινωνικοί εταίροι θα μπορούσαν επίσης να συμμετάσχουν στη φάση του «προσδιορισμού». Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, στη Γερμανία, όπου τα Βιομηχανικά, Εμπορικά, Βιοτεχνικά και Γεωργικά Επιμελητήρια υλοποιούν την ΑΕΠΜ. Στην περίπτωση αυτή, οι επαγγελματίες του Επιμελητηρίου συμβουλευούν τους υποψηφίους ΑΕΠΜ κατά τη φάση του «προσδιορισμού», παρέχοντας υποστήριξη στην επιλογή των κατάλληλων προτύπων ΑΕΠΜ. Εφόσον στην Ελλάδα χρησιμοποιηθούν τα επαγγελματικά περιγράμματα ως πρότυπα ΑΕΠΜ, οι κοινωνικοί εταίροι θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τους υποψηφίους ΑΕΠΜ στην επιλογή των κατάλληλων προτύπων, δεδομένου του ενεργού ρόλου τους στην ανάπτυξη και πιστοποίηση των περιγραμμάτων.

Πλαίσιο 2.1. Η συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών στην ΑΕΠΜ στη Βαλονία (Βέλγιο)

Η ΑΕΠΜ στη Βαλονία (Βέλγιο) δεν οδηγεί στην απόκτηση τυπικών προσόντων, ωστόσο, το πιστοποιητικό ΑΕΠΜ είναι ευρέως αποδεκτό από την αγορά εργασίας και από τους φορείς επαγγελματικής κατάρτισης, ως αποτέλεσμα της έντονης συμμετοχής των εμπλεκόμενων μερών στο σύστημα.

Στη Βαλονία, οι πάροχοι επαγγελματικής κατάρτισης και οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη των προτύπων ΑΕΠΜ. Επιπλέον, το προσωπικό των επαγγελματιών και των παρόχων επαγγελματικής κατάρτισης συμβάλλει στη φάση αξιολόγησης ΑΕΠΜ των υποψηφίων. Ο διευθυντής του εκπαιδευτικού κέντρου όπου λαμβάνει χώρα η διαδικασία επικύρωσης αξιολογεί τον υποψήφιο, από κοινού με εκπαιδευτή ή έμπειρο επαγγελματία. Αυτοί οι αξιολογητές εποπτεύονται επιπλέον από επαγγελματία με εμπειρία στο σχετικό επάγγελμα.

Αυτή η δυναμική συμβολή των βασικών εμπλεκόμενων μερών στο σύστημα ΑΕΠΜ και στις διαδικασίες ατομικής αξιολόγησης είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της αποδοχής του πιστοποιητικού ΑΕΠΜ από τους παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης και προκειμένου να έχει αξία η συνεισφορά της ΑΕΠΜ στην αγορά εργασίας. Παρά το γεγονός ότι δεν περιγράφεται θεσμικά, ορισμένοι πάροχοι επαγγελματικής κατάρτισης αποδέχονται το πιστοποιητικό ΑΕΠΜ για να παρέχουν πρόσβαση σε προγράμματα κατάρτισης. Επιπλέον, χάρη στη στενή συνεργασία με τους εργοδότες και τους κοινωνικούς εταίρους, οι εργοδότες έχουν πολύ καλή σχετική γνώση του συστήματος και υψηλό βαθμό αποδοχής των πιστοποιήσεων στο πλαίσιο της ΑΕΠΜ.

Τα πρότυπα ΑΕΠΜ πρέπει να επανεξετάζονται και να επικαιροποιούνται τακτικά

Για να διασφαλίζεται ότι διατηρείται η αξία των πιστοποιητικών ΑΕΠΜ στην αγορά εργασίας, τα πρότυπα ΑΕΠΜ (επαγγελματικά περιγράμματα) θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν συνεχώς τις δεξιότητες και τις γνώσεις που εκάστοτε χρησιμοποιούνται στα σχετικά επαγγέλματα. Για τον λόγο αυτό, τα πρότυπα ΑΕΠΜ θα πρέπει να επανεξετάζονται και να επικαιροποιούνται συχνά, δεδομένης, ιδίως, της ταχύτητας με την οποία μεταβάλλονται διαρκώς οι απαιτήσεις σε δεξιότητες στις μέρες μας.

Τα ελληνικά επαγγελματικά περιγράμματα, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρότυπα ΑΕΠΜ, πιστοποιήθηκαν αρχικά το 2010 και η διαδικασία επικαιροποίησής τους ξεκίνησε 10 χρόνια αργότερα, το 2020. Η επικαιροποίηση των υφιστάμενων επαγγελματικών περιγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης 39 νέων επαγγελματικών περιγραμμάτων, προβλέπεται να ολοκληρωθεί το 2024. Επιπλέον, επί του παρόντος αναθεωρείται το νομοθετικό πλαίσιο για την ανάπτυξη, την επικαιροποίηση και την πιστοποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων. Αυτή η αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου αναμένεται να προβλέπει τη συχνή επικαιροποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων.

Για να επιταχυνθεί η διαδικασία επικαιροποίησης, μια επιλογή θα ήταν να επανεξεταστούν τα επαγγελματικά περιγράμματα και να επικαιροποιηθούν μόνο τα σημεία που χρειάζονται τροποποίηση, αντί να αναπτυχθεί εκ νέου ολόκληρο το επαγγελματικό περίγραμμα, όπως συμβαίνει σήμερα.

Πλαίσιο 2.2. Η συχνότητα επικαιροποίησης των προτύπων ΑΕΠΜ σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Είναι ζωτικής σημασίας τα πρότυπα ΑΕΠΜ να αντανακλούν τις εκάστοτε χρησιμοποιούμενες δεξιότητες και γνώσεις ώστε να διασφαλίζεται η συνάφεια της ΑΕΠΜ για την αγορά εργασίας και η αποδοχή του πιστοποιητικού ΑΕΠΜ. Επιπλέον, τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται για την ΑΕΠΜ συχνά αποτελούν επίσης τη βάση για την ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης, γεγονός που τονίζει περαιτέρω την ανάγκη να αντικατοπτρίζονται οι εκάστοτε χρησιμοποιούμενες δεξιότητες.

Για τον λόγο αυτό, ορισμένες χώρες, όπως η Γαλλία και η Ισπανία, παρακολουθούν συνεχώς τις αλλαγές στα επαγγέλματα και ξεκινούν την επανεξέταση των επαγγελματικών προτύπων μόλις τα παρατηρήτριά της αγοράς εργασίας τους εντοπίσουν αλλαγές στο επάγγελμα ή αυτές κοινοποιηθούν από τα εμπλεκόμενα μέρη. Επιπλέον, ορισμένες χώρες επανεξετάζουν τα πρότυπα ΑΕΠΜ σε τακτά χρονικά διαστήματα. Αυτό συμβαίνει στη Γαλλία, όπου τα προσόντα, τα οποία χρησιμοποιούνται ως πρότυπα ΑΕΠΜ, επανεξετάζονται κάθε πέντε χρόνια το αργότερο.

Το σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να χρηματοδοτείται επαρκώς

Τα συστήματα ΑΕΠΜ είναι ακριβά. Οι διαδικασίες επικύρωσης περιλαμβάνουν πολλές φάσεις, αρκετές από τις οποίες είναι εξατομικευμένες, απαιτούν την εμπλοκή πολλών επαγγελματιών και, ανάλογα με τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους αξιολόγησης, μπορεί επίσης να απαιτούν τη χρήση ακριβού εξοπλισμού και άλλων υλικών, ως εισροές. Επιπλέον, δεδομένης της εξατομικευμένης φύσης των διαδικασιών επικύρωσης, είναι δύσκολο να αναπτυχθούν σε κλίμακα. Για παράδειγμα, στη Βαλονία (Βέλγιο), όπου χρησιμοποιούνται πρακτικές αξιολογήσεις⁴, αξιολογούνται ταυτόχρονα το πολύ έξι υποψήφιοι. Στις περισσότερες χώρες, οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ αξιολογούνται μεμονωμένα.

Ένα φθηνότερο σύστημα θα μπορούσε να βασίζεται σε γραπτές εξετάσεις ή τυποποιημένες διαδικασίες. Ωστόσο, δεδομένων των δικαιούχων-στόχων των συστημάτων επικύρωσης, της φύσης των δεξιοτήτων που πρέπει να επικυρωθούν μέσω της διαδικασίας ΑΕΠΜ και της ανάγκης να εμπιστεύονται οι εργοδότες το πιστοποιητικό ΑΕΠΜ, αυτές οι φθηνότερες εναλλακτικές λύσεις γενικά δεν συνιστώνται.

Έτσι, κατά την ανάπτυξη ενός συστήματος ΑΕΠΜ, συνιστάται να πραγματοποιείται διεξοδική αξιολόγηση του κόστους του και να διατίθενται επαρκείς πόροι για την εφαρμογή του συστήματος. Εάν οι υποψήφιοι κληθούν να καταβάλουν κάποιο ανταποδοτικό τέλος, αυτό θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν χαμηλότερο. Η καταβολή του ανταποδοτικού τέλους μπορεί να αυξήσει μεν τη δέσμευσή των υποψηφίων στη διαδικασία ΑΕΠΜ, αλλά μπορεί να αποτρέψει κάποιους υποψηφίους από τη συμμετοχή στην ΑΕΠΜ. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους ενήλικες με χαμηλά εισοδήματα, οι οποίοι είναι γενικά οι δικαιούχοι-στόχοι των συστημάτων ΑΕΠΜ.

⁴ Οι αξιολογήσεις πρακτικού μέρους παρέχουν άμεση απόδειξη της ικανότητας του υποψηφίου να εκτελέσει τα καθήκοντα που περιλαμβάνονται στα πρότυπα ΑΕΠΜ. Μερικά παραδείγματα των αξιολογήσεων αυτών είναι η προσομοίωση εργασίας ή η παρατήρηση στον χώρο εργασίας.

Θα πρέπει να υπάρχει συνέπεια με τις σχετικές πολιτικές για τις δεξιότητες

Οι ελληνικές αρχές ενδέχεται να χρειαστεί να αποφασίσουν ποια επαγγέλματα θα πρέπει να έχουν προτεραιότητα στο σύστημα ΑΕΠΜ, είτε κατά την ανάπτυξη προτύπων ΑΕΠΜ, είτε όταν αποφασίζουν πότε θα πραγματοποιηθούν διαδικασίες ΑΕΠΜ για διαφορετικά επαγγέλματα. Οι αποφάσεις αυτές θα μπορούσαν να βασίζονται στο ποσοστό των εργαζομένων χωρίς τυπικά προσόντα σε κάθε επάγγελμα, όπως συμβαίνει στη Γερμανία, ή στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, όπως συμβαίνει στη Βαλονία (Βέλγιο).

Εάν η απόφαση βασίζεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η απόφαση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν δεδομένα από το ελληνικό σύστημα αξιολόγησης και πρόβλεψης αναγκών σε δεξιότητες (ΣΑΑ) – ή αλλιώς τον μηχανισμό διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας – το οποίο έχει ως στόχο, επίσης, την παροχή πληροφοριών αναφορικά με την παροχή προγραμμάτων ΣΕΚ σε ολόκληρη την Ελλάδα. Αυτό το σύστημα θα πρέπει να επαναξιολογείται για να διασφαλίζεται η ποιότητα των πληροφοριών που παράγει.

Αυτή η αναθεώρηση του συστήματος ΣΑΑ θα πρέπει επίσης να αξιολογεί τον συντονισμό του έργου που αναλαμβάνουν πολλοί θεσμικοί φορείς για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των δεξιοτήτων στο πλαίσιο του μηχανισμού διάγνωσης (ΚΣΕΕΚ, ΚΕΕ, ΔΥΠΑ, ΕΣΔΕΔ, Συμβούλια Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας ΣΣΠΑΕ, ΜΕΚΥ) και να επανεξετάζει τη χρήση των αποτελεσμάτων του μηχανισμού για την ενημέρωση των πολιτικών που σχετίζονται με τη ΣΕΚ, όπως την παροχή προγραμμάτων ΣΕΚ και ΑΕΠΜ.

3 Ενθάρρυνση και υποστήριξη της συμμετοχής στο σύστημα

Το αποτέλεσμα της ΑΕΠΜ θα πρέπει να συνδέεται με πολύτιμες ευκαιρίες

Η ΑΕΠΜ πρέπει να ανοίγει νέες ευκαιρίες, είτε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, είτε στην αγορά εργασίας ή και στα δύο. Αυτό είναι απαραίτητο για να παρακινήθούν οι δικαιούχοι-στόχοι να συμμετάσχουν στην ΑΕΠΜ. Η απονομή πλήρων ή μερικών τυπικών προσόντων μέσω της ΑΕΠΜ θα ήταν ένα μέτρο προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς τα τυπικά προσόντα είναι ευρέως αποδεκτά και αναγνωρισμένα, τόσο από τους φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και από την αγορά εργασίας.

Ωστόσο, αν ως πρότυπα ΑΕΠΜ πρόκειται να χρησιμοποιηθούν τα ελληνικά επαγγελματικά περιγράμματα, το αποτέλεσμα της ΑΕΠΜ θα είναι πιθανότατα ένα *Πιστοποιητικό* ΑΕΠΜ. Έτσι, ενώ η αποδοχή του πιστοποιητικού θα είναι εγγυημένη δεδομένου του θεσμικού χαρακτήρα του, η αναγνώριση του πιστοποιητικού στην αγορά εργασίας είναι κάτι που θα πρέπει να ενθαρρυνθεί.

Μια επιλογή είναι η έντονη συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών στο σύστημα, ώστε να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στην ικανότητα του συστήματος ΑΕΠΜ να αξιολογεί και να πιστοποιεί την πρότερη μάθηση, όπως συμβαίνει στη Βαλονία (Βέλγιο). Μια άλλη επιλογή είναι να δημιουργηθούν διαπερατές διαδρομές μεταξύ των πιστοποιητικών ΑΕΠΜ και των τυπικών προσόντων, όπως συμβαίνει στην Ισπανία. Τα πιστοποιητικά ΑΕΠΜ θα μπορούσαν να συνδέονται με μικρο-διαπιστευτήρια που θα αναγνωρίζονται από την αγορά εργασίας και θα αντιστοιχίζονται Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων. Αυτά τα μικρο-διαπιστευτήρια θα μπορούσαν να συνδυαστούν με άλλα μικρο-διαπιστευτήρια που αποκτώνται μέσω της ΑΕΠΜ ή μέσω εκπαίδευσης/κατάρτισης, προκειμένου να οδηγήσουν στην απόκτηση, σταδιακά, πλήρους προσόντος.

Για να ενθαρρυνθεί περαιτέρω η αποδοχή των πιστοποιητικών ΑΕΠΜ, θα πρέπει επίσης να υλοποιηθούν δράσεις ευαισθητοποίησης προς τα σχετικά εμπλεκόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης και των εργοδοτών.

Τέλος, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ΑΕΠΜ, οι συμμετέχοντες στην ΑΕΠΜ θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ποιοτικό επαγγελματικό προσανατολισμό, που παρέχεται από πιστοποιημένο σύμβουλο σταδιοδρομίας. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός θα λαμβάνει υπόψη τις πρόσφατα αποδεδειγμένες/επικυρωμένες γνώσεις και δεξιότητες του ενήλικα και θα προτείνει πιθανές διαδρομές αναβάθμισής τους, ενθαρρύνοντας την επανεισαγωγή του στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση.

Πιθανά εμπόδια συμμετοχής σε ΑΕΠΜ θα πρέπει να αντιμετωπιστούν

Η άγνοια ύπαρξης της ΑΕΠΜ, η έλλειψη χρόνου, η οικονομική δυσχέρεια ή η έλλειψη αυτοπεποίθησης μπορούν να εμποδίσουν τους ενήλικες να ξεκινήσουν και να ολοκληρώσουν με επιτυχία τη διαδικασία ΑΕΠΜ. Αυτά τα πιθανά εμπόδια θα πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διαδικασία ΑΕΠΜ. Οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού μπορούν να παραπέμψουν

έμπειρους ενήλικες χωρίς τυπικά προσόντα στη διαδικασία ΑΕΠΜ, ως μέρος της καθοδήγησης που παρέχουν. Ομοίως, οι κοινωνικοί εταίροι, όπως οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι ενώσεις εργοδοτών, μπορούν, επίσης, να ενημερώσουν τους πιθανούς δικαιούχους σχετικά με την ΑΕΠΜ.

Ορισμένες χώρες υλοποιούν, επίσης, εκστρατείες μάρκετινγκ, μερικές φορές στοχευμένες σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, για την προώθηση της ΑΕΠΜ. Τέτοιες εκστρατείες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν δραστηριότητες, όπως στοχευμένη αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε δυνητικούς δικαιούχους, ενημερωτικές συναντήσεις, εκστρατείες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και στοχευμένες δραστηριότητες με τη συμμετοχή των δυνητικών δικαιούχων. Οι εκστρατείες μάρκετινγκ πρέπει να σχεδιάζονται προσεκτικά με βάση τα χαρακτηριστικά των δικαιούχων-στόχων, χρησιμοποιώντας τα πιο κατάλληλα κανάλια για την εκάστοτε ομάδα-στόχο και προσαρμόζοντας το περιεχόμενο και τη γλώσσα τους.

Πλαίσιο 3.1. Προώθηση της ΑΕΠΜ μέσω εκστρατειών μάρκετινγκ

Αρκετές ευρωπαϊκές χώρες βασίζονται σε εκστρατείες μάρκετινγκ για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ΑΕΠΜ. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, στη Γερμανία, όπου έχουν υλοποιηθεί εκστρατείες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στην Πορτογαλία, διοργανώνονται ενημερωτικές συναντήσεις σχετικά με την ΑΕΠΜ σε χώρους εργασίας, σε δημόσια κτήρια ή σε χώρους μη κερδοσκοπικών οργανισμών, προκειμένου να συγκεντρωθεί μεγάλη ποικιλία πιθανών δικαιούχων.

Αρκετές χώρες έχουν, επίσης, χρησιμοποιήσει υλοποιήσει δράσεις. Αυτό συμβαίνει στη Βαλονία (Βέλγιο), όπου οι αναζητούντες εργασία λαμβάνουν στοχευμένα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με τα οποία τους ανακοινώνονται σχετικές ευκαιρίες αναγνώρισης και επικύρωσης προσόντων και στη Σουηδία, όπου οι εργαζόμενοι που κινδυνεύουν να μείνουν άνεργοι λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την ΑΕΠΜ.

Η διάρκεια των διαδικασιών ΑΕΠΜ⁵ μπορεί να είναι μια πρόκληση, ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους υποψηφίους ΑΕΠΜ. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Βαλονία (Βέλγιο) ή η Γαλλία, οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ μπορούν να χρησιμοποιήσουν την *εκπαιδευτική άδεια* για να ολοκληρώσουν τις εργασίες που σχετίζονται με την ΑΕΠΜ, αντιμετωπίζοντας αυτό το εμπόδιο.

Επιπλέον, για την αντιμετώπιση των οικονομικών περιορισμών, η συμμετοχή στο νέο σύστημα ΑΕΠΜ θα πρέπει να είναι δωρεάν ή να έχει πολύ χαμηλό κόστος για τους υποψηφίους ΑΕΠΜ. Εάν η Ελλάδα αποφασίσει την καταβολή ανταποδοτικού τέλους από τους υποψηφίους ΑΕΠΜ, θα πρέπει να παρασχεθεί οικονομική στήριξη, ιδιαίτερα σε υποψηφίους χαμηλού εισοδήματος. Για παράδειγμα, στη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες, οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους *Ατομικούς Λογαριασμούς Μάθησης* για να καλύψουν το κόστος της ΑΕΠΜ. Εναλλακτικά, στην Ισπανία, όπου ορισμένες Αυτόνομες Κοινότητες χρεώνουν διοικητικά τέλη στους υποψηφίους της ΑΕΠΜ, υποψήφιοι που ανήκουν σε ορισμένες ευάλωτες ομάδες, όπως οι άνεργοι και οι υποψήφιοι χαμηλού εισοδήματος, απαλλάσσονται από αυτά τα τέλη.

Τέλος, η έλλειψη αυτοπεποίθησης μπορεί να αποτρέψει τη συμμετοχή σε διαδικασίες ΑΕΠΜ, ιδιαίτερα σε ενήλικες χαμηλής ειδίκευσης. Ενδεχομένως οι υποψήφιοι να νιώθουν ανασφάλεια και φόβο στην προοπτική να ξεκινήσουν κάτι άγνωστο. Για να βοηθήσουν τους υποψηφίους να ξεπεράσουν αυτό το εμπόδιο, οι χώρες φροντίζουν η διαδικασία αυτή να είναι όσο το δυνατόν πιο διαφανής. Για παράδειγμα, στην Ισπανία και τη Βαλονία (Βέλγιο), οι αρμόδιες αρχές παρέχουν πληροφορίες για τα διάφορα βήματα και τις διαδικασίες και για τις δραστηριότητες που ενδέχεται να πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης.

⁵ Οι διαδικασίες ΑΕΠΜ μπορεί να διαρκέσουν από 3 μήνες στη Γερμανία και την Ολλανδία έως 12 μήνες στη Γαλλία.

Η διαδικασία ΑΕΠΜ θα πρέπει να σχεδιαστεί με γνώμονα τους δικαιούχους-στόχους

Οι δικαιούχοι-στόχοι των συστημάτων ΑΕΠΜ είναι γενικά ενήλικες με πολύτιμη εμπειρία και γνώσεις που αποκτώνται άτυπα ή μη τυπικά ή ενήλικες που κατέχουν τίτλους σπουδών της αλλοδαπής. Αυτοί οι ενήλικες συχνά δεν διαθέτουν τυπικά προσόντα και μπορεί να είχαν αρνητικές εμπειρίες σε περιβάλλοντα τυπικής εκπαίδευσης. Γι' αυτούς τους λόγους η διαδικασία ΑΕΠΜ πρέπει να σχεδιαστεί προσεκτικά με σκοπό την κινητοποίηση των υποψηφίων.

Το πρώτο βήμα που μπορούν να κάνουν οι χώρες για να υποστηρίξουν τους υποψηφίους ΑΕΠΜ είναι να περιλάβουν μια φάση *προσδιορισμού* στη διαδικασία. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, επιλέγεται το καταλληλότερο πρότυπο ΑΕΠΜ για τη διαδικασία επικύρωσης. Επιπλέον, αυτή η φάση είναι το κλειδί ώστε ο σύμβουλος να εκτιμήσει την πιθανότητα ο υποψήφιος να ολοκληρώσει με επιτυχία την αξιολόγηση ΑΕΠΜ. Εάν ο σύμβουλος πιστεύει ότι είναι απίθανο ο υποψήφιος να είναι επιτυχής, μπορεί να προταθεί πρόσθετη κατάρτιση ή συγκέντρωση επιπλέον εργασιακής εμπειρίας πριν ο υποψήφιος λάβει μέρος στη διαδικασία ΑΕΠΜ. Αυτό θα εξοικονομούσε χρόνο και κόστος για τον υποψήφιο και το σύστημα, αποφεύγοντας παράλληλα την απόκτηση αρνητικής εμπειρίας του υποψηφίου για την ΑΕΠΜ.

Ο σχεδιασμός της *αξιολόγησης* διαδραματίζει επίσης κίριο ρόλο στην παρακίνηση και υποστήριξη των υποψηφίων, προκειμένου να επιδείξουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους. Δεδομένου ότι οι δικαιούχοι της ΑΕΠΜ είναι ενήλικες με χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης, η αξιολόγηση θα πρέπει να αποφεύγει την αναπαραγωγή των πλαισίων της τυπικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης - για παράδειγμα, σχολικές αίθουσες και γραπτές εξετάσεις. Για τα επαγγέλματα χαμηλής ειδίκευσης, προτιμώνται οι *πρακτικές αξιολογήσεις*, ενώ τα *χαρτοφυλάκια*, οι *γραπτές εξετάσεις* ή/και οι *συνεντεύξεις* αποτελούν καλύτερες επιλογές για επαγγέλματα υψηλότερης ειδίκευσης. Ομοίως, για να ενθαρρυνθούν οι μετανάστες ή οι πρόσφυγες που δεν μιλούν άπταιστα ελληνικά να συμμετάσχουν στο σύστημα και να πιστοποιήσουν την πρότερη μάθησή τους, η γλώσσα που χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο κοντά σε εκείνη που απαιτείται στο σχετικό επάγγελμα, αποφεύγοντας την περιπτή πολυπλοκότητα.

Οι υποψήφιοι ΑΕΠΜ θα πρέπει να υποστηρίζονται από συμβούλους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας

Η διαδικασία ΑΕΠΜ είναι πολύπλοκη, περιλαμβάνει διάφορες φάσεις κατά τις οποίες οι υποψήφιοι πρέπει να προσδιορίσουν το σχετικό πρότυπο ΑΕΠΜ, να προβούν σε καταγραφή στοιχείων και να συμμετάσχουν σε αξιολόγηση. Για να αυξηθούν οι πιθανότητες ο υποψήφιος να ολοκληρώσει επιτυχώς τη διαδικασία και να αξιοποιήσει στο έπακρο την ΑΕΠΜ, ένας σύμβουλος ΑΕΠΜ θα πρέπει να υποστηρίζει τον υποψήφιο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ενώ και με την ολοκλήρωση της διαδικασίας ΑΕΠΜ θα πρέπει επιπρόσθετα να προσφέρεται επαγγελματικός προσανατολισμός.

Ο σύμβουλος ΑΕΠΜ θα πρέπει να υποστηρίζει τον υποψήφιο στη φάση του «προσδιορισμού» και να προσφέρει μεθοδολογική υποστήριξη και βοήθεια στην προετοιμασία για τη φάση της αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένης, ενδεχομένως, τυχόν σύστασης για πρόσθετη κατάρτιση. Δεδομένων αυτών των ρόλων, ο σύμβουλος θα πρέπει να είναι σε θέση να μιλήσει για τα πρότυπα ΑΕΠΜ, τη διαδικασία ΑΕΠΜ, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τις μεθόδους αξιολόγησης, ενώ θα πρέπει να έχει επίσης εμπειρία στην παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού. Ανάλογα με τον φορέα υλοποίησης, ο σύμβουλος θα μπορούσε να είναι πιστοποιημένος σύμβουλος σταδιοδρομίας που απασχολείται από το Κέντρο Αξιολόγησης και Επικύρωσης ή εκπρόσωπος των κοινωνικών εταίρων με αποδεδειγμένη εμπειρία στην παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού, ιδίως εάν τα επαγγελματικά πρότυπα χρησιμοποιούνται ως πρότυπα ΑΕΠΜ. Δεν συνιστάται σύμβουλοι σταδιοδρομίας της ΔΥΠΑ να αναλάβουν τον ρόλο των συμβούλων ΑΕΠΜ καθώς δεν θα είναι τόσο εξοικειωμένοι με τις λεπτομέρειες της εφαρμογής της ΑΕΠΜ, εκτός εάν η ΔΥΠΑ έχει έντονη εμπλοκή στην εφαρμογή της ΑΕΠΜ.

Επιπλέον, ο επαγγελματικός προσανατολισμός μπορεί να προσφέρεται στο τέλος της διαδικασίας ΑΕΠΜ, προτείνοντας πιθανές διαδρομές αναβάθμισης δεξιοτήτων ή προσφέροντας επαγγελματικές συμβουλές. Αυτός ο επαγγελματικός προσανατολισμός θα πρέπει να παρέχεται από πιστοποιημένους συμβούλους σταδιοδρομίας από το μητρώο του ΕΟΠΠΕΠ ή/και από τους συμβούλους σταδιοδρομίας της ΔΥΠΑ, οι οποίοι θα μπορούσαν να προτείνουν περαιτέρω κατάρτιση με βάση τις εξατομικευμένες συστάσεις της πιστοποίησης ΑΕΠΜ.

Πλαίσιο 3.2. Η σημασία του ρόλου του συμβούλου στην ΑΕΠΜ στη Γαλλία

Μια έκθεση του 2020 σχετικά με το γαλλικό σύστημα ΑΕΠΜ, το VAE (*Validation des Acquis de l'Expérience*), έδειξε ότι μόνο το 35% περίπου των υποψηφίων ΑΕΠΜ ολοκλήρωσαν τη διαδικασία ΑΕΠΜ, με περίπου το ένα τέταρτο των υποψηφίων να εγκαταλείπουν στο στάδιο του "προσδιορισμού". Αυτή η ανάλυση αποκάλυψε ότι η διαδικασία ΑΕΠΜ θεωρήθηκε από τους υποψηφίους αποθαρρυντική και περίπλοκη, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για υποστήριξη και καθοδήγηση.

Για την αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων, μεταξύ άλλων, το διάστημα 2021-2023, δοκιμάστηκαν ορισμένες πιθανές βελτιώσεις, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού νέων περιγραμμάτων για συμβούλους ΑΕΠΜ και της υποχρεωτικής συμμετοχής ενός συμβούλου σε διαδικασίες ΑΕΠΜ. Αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης της φάσης προσδιορισμού από 25% σε 9%.

Ως συνέπεια, από τον Ιανουάριο του 2024, ένας σύμβουλος *Architecte Accompagnateur de Parcours* (AAP) υποστηρίζει τους υποψηφίους που υποβάλλονται σε διαδικασίες ΑΕΠΜ. Οι σύμβουλοι AAP πρέπει να εργάζονται σε διαπιστευμένο Κέντρο Αξιολόγησης και Επικύρωσης. Ρόλος του ατόμου αυτού είναι να διασφαλίζει ότι οι υποψήφιοι είναι έτοιμοι να περάσουν από τη διαδικασία VAE και, εάν όχι, να προσφέρει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο ανάπτυξης των ικανοτήτων που απαιτούνται, ώστε ο υποψήφιος να μπορέσει να επιτύχει. Ο σύμβουλος AAP θα ενισχύσει επίσης τη σύνδεση ανάμεσα στην ΑΕΠΜ και την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση, καθορίζοντας εξατομικευμένες διαδρομές μάθησης με τον υποψήφιο.